

Bescherming en vervolging

Vergiftigde Havik *Accipiter gentilis* te Bergom- Herselt (A) (© Agentschap voor Natuur en Bos)

- De wettelijke bescherming van roofvogels in Vlaanderen
- Richtlijnen voor het herkennen en melden van roofvogelvervolging

De wettelijke bescherming van roofvogels in Vlaanderen

WOUTER FAVEYTS

Dat roofvogels bij ons wettelijk beschermd zijn weet vrijwel iedereen, maar wat dat precies inhoudt is vaak minder duidelijk. Dit artikel gaat in op de bescherming van roofvogels in Vlaanderen; in gevangenschap gekweekte en gehouden roofvogels komen niet aan bod.

De juridische basis

De basiswetgeving voor de bescherming van roofvogels – en vrijwel alle andere vogelsoorten in Vlaanderen – wordt gevormd door het **Koninklijk Besluit van 9 september 1981** betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse gewest (verder: het KB van 1981). Het feit dat het om een koninklijk besluit gaat is enigszins misleidend. Bescherming van de wilde fauna en flora (en het natuurbehoud in ruime zin) zijn reeds sedert enkele decennia onttrokken aan de bevoegdheid van de federale, Belgische staat en overgeheveld naar de drie gewesten.

Het KB van 1981 beschermt alle soorten vogels die in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van

de Europese Unie. Daarbij wordt de zogenaamde 'Voous-lijst' als referentie gebruikt om te bepalen of een soort al dan niet onder bovenstaande beschrijving valt (Voous 1977). De Europese Commissie baseert zich op dezelfde lijst voor de toepassing van de Vogelrichtlijn, waarover hieronder meer. De bescherming van het KB van 1981 strekt zich uit tot 'alle ondersoorten, rassen of variëteiten'; hybriden vallen hierbuiten.

Wat roofvogels betreft wordt een hele reeks handelingen en activiteiten verboden door het KB van 1981: doden, vangen, in- of uitvoeren, bezitten, kopen, verkopen, te koop voor handen hebben, leveren en te koop stellen of vragen. Bewoonde of in aanbouw zijnde nesten zijn beschermd tegen opzettelijke verstoring en vernieling. Een specifieke bepaling verbiedt het fotograferen of filmen van volwassen vogels op of bij het nest, of zelfs maar te pogen dit te doen, met uitzondering van nesten die zich op een 'bewoond erf' bevinden. Het mag duidelijk zijn: alle inlandse roofvogelsoorten zijn ten allen tijde volledig beschermd.

De vermelde beschermingsbepalingen gelden voor zowel levende als dode exempla-

ren van de soorten in kwestie, en daarenboven ook voor 'gemakkelijk herkenbare delen van deze vogels of uit deze vogels verkregen producten, inclusief eieren'.

Het KB van 1981 geeft de mogelijkheid tot het verlenen van afwijkingen op de genoemde verbodsbepalingen, voor welbepaalde redenen en onder bepaalde voorwaarden (opgesomd in het KB van 1981). Ten aanzien van roofvogels worden deze afwijkingen slechts zelden toegestaan, en dan vrijwel steeds met betrekking tot het opzetten voor educatieve doeleinden van dood gevonden vogels.

De beschermingsbepalingen van het KB van 1981 zijn gebaseerd op de bekende **Vogelrichtlijn** (volledig: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand). De Vogelrichtlijn was destijds de eerste norm die door de Europese Gemeenschap werd uitgevaardigd op het vlak van natuurbescherming en zij geniet dan ook een belangrijke symboolwaarde. Het feit dat vogels bij de publieke opinie steeds een grotere populariteit hebben genoten dan andere soortengroepen verklaart overigens waarom deze richtlijn specifiek op vogels betrekking heeft. Andere soortgroepen kwamen pas in 1992 aan bod, in de Habitatrictlijn (Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992). Behalve de Vogelrichtlijn is tevens de zogenaamde **Bern-Conventie** van belang. Dit verdrag dateert eveneens uit 1979, en legt gelijkaardige bepalingen op inzake vogelbescherming als de Vogelrichtlijn.

Wat hierboven beschreven staat kan worden beschouwd als 'directe' bescherming van roofvogels: de bescherming van de vogels zelf, evenals hun eieren en hun nesten. Daarnaast is er eveneens de gebiedsgerichte bescherming. De reeds vermelde Vogelrichtlijn legt aan de lidstaten van de Europese Unie op om specifieke gebieden af te bakenen voor 194 vogelsoorten en -ondersoorten, opgenomen in Bijlage 1 van de richtlijn. Dit zijn de gekende Vogelrichtlijngebieden. In deze Bijlage 1 worden ook 33 roofvogelsoorten en -ondersoorten vermeld, waaronder een aantal die ook in Vlaanderen tot broeden komen, zoals Wespandief *Pernis apivorus* en Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*. Gezien zijn belangrijkheid voor het natuur-

Ontsnapte Havik *Accipiter gentilis* met riemen op het nest. (Foto Guy Robbrecht)
Deze vogel was niet geringd dus allicht illegaal en/of geroofd uit de natuur. Het gebeurt geregeld dat roofvogels uit gevangenschap ontsnappen, vaak met fatale afloop. Zo werd afgelopen jaar o.a. een Roodstaartbuiser *Buteo jamaicensis* aangetroffen in Melsele waarvan de riemen verstrikt waren in takken, een dode Woestijnbuiser *Parabuteo unicinctus* hing met zijn riemen in een populier te Haacht. Men kan stellen dat tegenwoordig op elk moment enkele tientallen ontsnapte dagroofvogels en uilen rondvliegen in Vlaanderen.

behoud wordt dit aspect van roofvogelbescherming voor de volledigheid vermeld, maar er zal verder niet dieper op worden ingegaan.

Trechtervallen

In gevallen waarin geen andere bevredigende oplossing bestaat laat het KB van 1981 ten aanzien van zes vogelsoorten bestrijding toe. Dat betekent dat de vogels, hun nesten, eieren en jongen mogen worden verjaagd, gevangen en gedood. Deze bestrijding is enkel toegelaten om bepaalde redenen en met behulp van bepaalde middelen, zoals opgesomd in het KB. Eén van de middelen die zijn toegelaten voor het bestrijden van Zwarte Kraai *Corvus corone*, Ekster *Pica pica* en Gaai *Garrulus glandarius* zijn trechtervallen. Dit zijn constructies met een opening aan de bovenkant, zo gebouwd dat de vogels er wel in maar niet uit kunnen. Voor Gaai en Ekster zijn dit geen geschikte vangtuigen, maar voor Zwarte Kraaien wel. Vooral soorten als Buizerd *Buteo buteo* en Havik *Accipiter gentilis* komen makkelijk in deze trechtervallen terecht, zeker wanneer vleesafval of ander lokaas gebruikt wordt, ondanks het verbod daarop (zie verder). Om die reden wordt hier in dit artikel kort op ingegaan.

De wanden van deze trechtervallen dienen te bestaan uit draden waartussen een cirkel met een straal van 2 cm kan worden getrokken. Deze vallen mogen worden gebruikt vanaf 16 februari, op akkers tot en met 15 oktober en in bossen tot en met 10 juli. Buiten deze periodes mogen de trechtervallen niet vangklaar worden opgesteld. Personen die dergelijke vallen wensen te gebruiken, moeten vooraf het provinciaal diensthoud van het Agentschap voor Natuur en Bos, bevoegd voor de betrokken provincie, schriftelijk op de hoogte brengen van de plaats waar de val zal worden opgesteld en schriftelijk verklaren dat zij het toezicht van de overheid op de vallen aanvaarden. Ook de burgemeester van de gemeente waar de val wordt opgesteld moet schrifte-

Havik *Accipiter gentilis* in kraaierval met Zwarte Kraaien *Corvus corone*
(© Agentschap voor Natuur en Bos)

lijk op de hoogte worden gebracht. De vallen moeten dagelijks worden nagezien en alle andere vogels dan Zwarte Kraaien, Eksters en Gaaien, zoals bijvoorbeeld roofvogels, moeten dadelijk in vrijheid worden gesteld. In de val mogen geen slachtafval of vlees worden gebruikt als lokmiddel, wat de vallen al heel wat minder aantrekkelijk zou moeten maken voor roofvogels.

Afschot op het nest

De bepalingen omtrent bestrijding in het KB van 1981 verbieden overigens expliciet het beschieten van nesten in bomen. Dit verbod is ingesteld met het oog op de bescherming van broedende roofvogels. Met name valken, zoals Torenvalk *Falco tinnunculus* en Boomvalk *Falco subbuteo*, gebruiken immers vrijwel steeds oude nesten van Zwarte Kraai en Ekster om in te broeden. Ook Ransuil *Asio otus* doet dit trouwens. Het doorschieten van nesten van deze kraaiachtigen vormt dan ook een reëel risico voor broedende roofvogels.

Naar een internationale overeenkomst voor roofvogelbescherming?

De Bonn-Convention is een internationale overeenkomst gericht op de bescherming van trekkende diersoorten, waaronder vogels. Ze vormt een zogenaamd kaderverdrag waaraan andere, meer specifieke overeenkomsten kunnen worden gehangen. Een voorbeeld is de AEW-Overeenkomst (African-Eurasian Migratory Waterbirds Agreement), waartoe België toetrad in 2006. Momenteel wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn voor het opzetten van een gelijkaardige overeenkomst voor trekkende roofvogels. Dergelijke overeenkomsten kunnen belangrijke instrumenten zijn om de specifieke bescherming van bepaalde soorten of soortengroepen na te streven.

Referenties

Voous K.H. 1977. *List of Recent Holarctic Bird Species*. British Ornithologists' Union. London. Ed. 1980

Interessante website

EU Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn: <http://ec.europa.eu/environment/nature/>

Bonn-Convention: <http://www.cms.int/>